

CAN MINGUELL

La fàbrica, que comprenia el procés complet de filatura, tint i confecció, estava especialitzada en pelfa i semillana i comercialitzava la marca «El Ciervo». Disposava de standards i telers de punys per a mitjons i bateries, bonamy i telers rodons per a la pelfa.

Com a detall interessant cal ressaltar que aquesta fou una de les primeres fàbriques de Mataró que l'any 1914 instal·là el corrent elèctric. En el transformador situat al carrer de Puigblanch encara es pot veure la petita placa que l'identifica amb el núm. 1. Ara fa cent anys, des d'aquest transformador es va tirar una línia fins a Santa Maria per il·luminar la basílica el dia de les Santes.

Quant a la plantilla, d'acord amb un decret de març de 1920 que creava «por cuenta y cargo de los patronos y de acuerdo con el Estado el Seguro de Pensión para la Vejez de conformidad con la Ley de intensificación de retiros obreros», l'empresa va presentar a la Caixa de Pensions –col·laboradora a Catalunya i Balears de l'Institut Nacional de Previsión–, una relació dels seus tres-cents cinquanta-dos empleats, amb totes les dades personals.

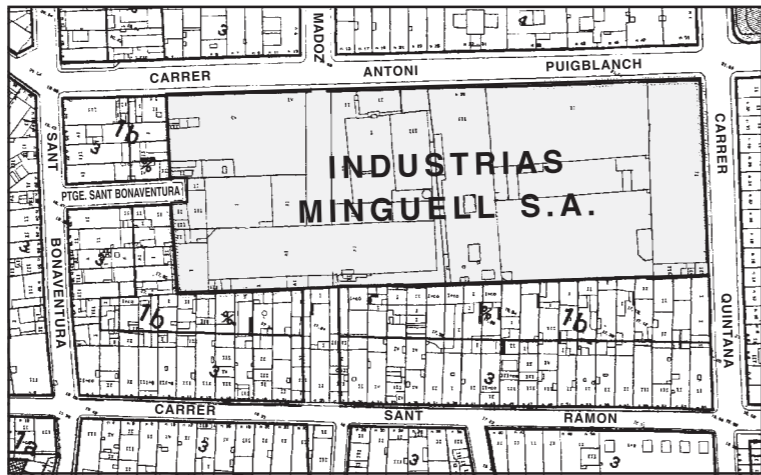
En morir el senyor Minguell, entrà a formar part de la direcció de la fàbrica la seva vídua, Ramona Soler i Ausió, dona de fort caràcter que va controlar empresa i família amb mà de ferro durant molt anys. Segons comentaris de persones que la recorden, imposava per la seva alçada i corpulència. Per herència del seu marit, va passar a ser la propietària de can Minguell, una de les empreses tèxtils més importants del moment.

Rafaela Jacinta –germana de Ramona– es casà amb Jaume Baladia i Marfà, enginyer industrial format a Manchester, home preparat per dur el negoci; en morir de part Rafaela Jacinta, i el seu marit poc temps després, Ramona Soler es féu càrrec del nebot, Jaume Baladia i Soler; a partir d'aquest moment, i fins al tancament de l'empresa, hi trobem diversos membres de la família Baladia al capdavant. El matrimoni Baladia Soler vivia al palauet de can Soler, situat a la Riera de Mataró –avui dia hi ha la confiteria Miracle–, que fou construït per l'indiano Jaume Fontrodona i comprat per Ramona.

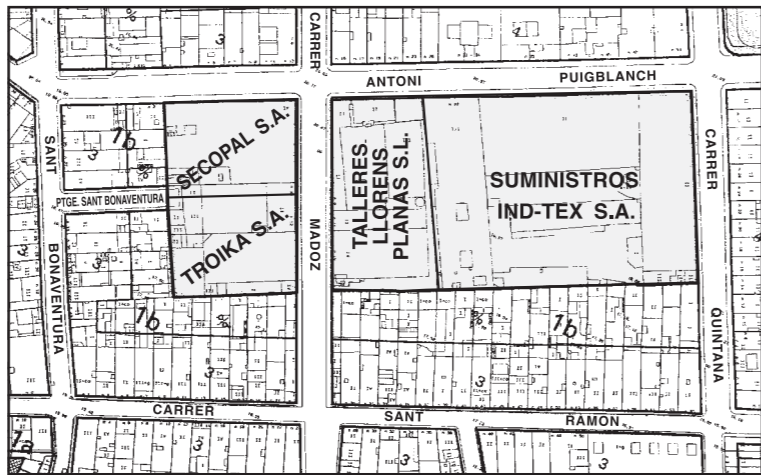
Jaume Baladia i Soler, «Padri», en arribar a la majoria d'edat portà la part comercial i tècnica del negoci i va obrir despatx a Barcelona, a la Gran Via, núm. 637, mentre Ramona Soler, la seva tieta, s'ocupava de la producció, personal i control de caixa i bancs.

L'agost de 1931 es va produir el canvi de nom de Vda. Minguell y Cia a Industrias Minguell S.A., amb un capital social de cinc milions; n'era el seu president Jaume Baladia i Soler. Durant el seu càrrec, i concretament en vigílies d'esclatar la guerra civil, l'empresa va arribar a una plantilla de sis-cents set empleats. Durant el conflicte armat va seguir el treball normal, en part gràcies a les bones relacions de Jaume Baladia amb els comitès locals.

En morir Jaume Baladia i Soler, el succeí el seu fill Jaume Baladia i Mestre, «Gip», que va heretar la immensa fortuna de Ramona Soler; però mai no va arribar a posar els peus a la fàbrica de Mataró. De fet, aquest va cedir el control de la fàbrica al seu germà Francesc Xavier, «Ninus», metge de professió, que va compartir un lot d'accions amb la seva germana «Niní».

Can Minguell fins a l'any 1960.

Can Minguell fins als nostres dies.

És important destacar que el març de 1946 es va produir a Mataró la vaga general, un fet que va sacsejar la vida local i que durà tres dies; precisament s'originà a partir de can Minguell, i ràpidament s'estengué a les grans i properes indústries de can Marfà i can Colomer. El motiu fou que els empresaris van anul·lar els quinze duros de plus mensual de carestia de vida que es donaven; aquesta vaga va tenir un nom propi. Pepita Agramunt, una dona valenta i enèrgica, afiliada a la CNT.

El juliol de 1949 la plantilla de l'empresa s'havia reduït fins a quatre-cents vuitanta-tres empleats. Per raons que es desconeixen, entre 1947 i 1957 tota la plantilla va ser traspasada d'Industrias Minguell S.A. a Contexta S.A., per tornar posteriorment a l'empresa inicial.

Contexta, S.A. fou una empresa creada el maig de 1947, amb domicili al carrer de Quintana, núm. 1; amb un capital social de 2,5 milions, el 1949 s'amplià a 4,6 milions; Jaume Baladia i de Ferrater, «Jumi», n'era el president.

A finals dels anys cinquanta, després de pactar jubilacions anticipades, l'empresa va presentar suspensió de pagaments, i el 12 de març de 1960 va donar de baixa els cent quaranta-dos empleats que quedaven en plantilla per «cierre de industria de conformidad con autorización Delegación Provincial de Trabajo de 4 de marzo de 1960».

J.M. Ferrer

BUTLLETÍ

MUSEU DEL GÈNERE DE PUNT

NÚMERO 12

Desembre 2004

EDITORIAL

ACABEM UN ANY

Aquest 2004 ha estat un any important. S'ha fet un pas decisiu per consolidar el futur Museu del Gènere de Punt. Per primera vegada després de catorze anys, coincidint amb el relleu a l'alcaldia de la ciutat, tots els representants del municipi no només s'han posat d'acord i s'han compromès davant el ple municipal, sinó que a més han acordat una partida pressupostària per iniciar la consolidació de can Marfà i l'estudi i el disseny de com haurà de ser aquest Museu, que aportarà a la ciutat un patrimoni visible, entenedor i didàctic.

De la mateixa manera, la Comissió de Política Cultural del Parlament va comprometre la Generalitat a donar suport al desenvolupament del projecte museístic de can Marfà, amb càrrec dels pressupostos per a l'any 2005. Aquest pas, que tant hem reclamat des d'aquest Butlletí, no només és un símbol, sinó que a més és un compromís, entenem que definitiu.

Mataró passarà a formar part d'aquesta xarxa de pobles i ciutats que ha sabut valorar el seu patrimoni industrial. Una xarxa que ha de servir per proporcionar a la ciutat un turisme cultural important, tant pel seu nombre com per la seva qualitat.

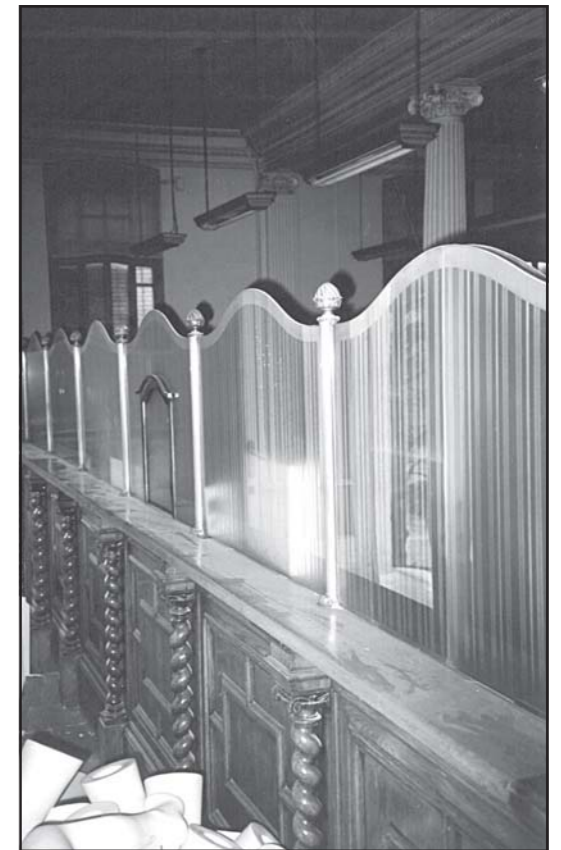
Catorze anys, que no han estat fàcils. Cal dir-ho. La sensació de fer una travessa pel desert, l'hem repetit mentalment diverses vegades. Els ànims que hem rebut de tanta gent al llarg d'aquests anys han estat importants, també cal dir-ho.

Hem rebut suport moral per part de persones que ostenten o han ostentat responsabilitats, de govern o d'oposició, dins la ciutat i el país. Però les paraules d'ànim i elogi, quan no es concreten i materialitzen, serveixen de poc.

Hem rebut el suport de molts mataronins i mataronines amb la donació de maquinària, arxius i eines, i també de moltes associacions vinculades amb la ciutat, sindicats, empresaris, entitats culturals... La col·lecció de què disposem, sempre ho hem dit, és un patrimoni col·lectiu que hem custodiat i restaurat amb cura.

Hem rebut, també, el suport de Caixa Laietana. Les seves valuoses aportacions econòmiques al llarg d'aquests anys han permès de treballar a un ritme inimaginable i poder adquirir peces molt valuoses, organitzar exposicions, realitzar publicacions, etc.

Acabem, doncs, un bon any, en el qual també hem rebut de Manufacturas Antonio Gassol S.A. el mobiliari d'oficines i despatxos de començaments de segle xx, on són presents elements neoclàssics i perfils sinuosos de fusteria i vidre.

Despatxos de can Gassol.

Fotografia Emili Albo

Ens interessa peces de punt antigues en bon estat

INICIEM UNA NOVA ETAPA

Aquesta nova etapa que ha de concloure a can Marfà, de cedir tot el patrimoni de la Fundació al municipi i inaugurar el nou Museu, ens porta a donar per tancada pràcticament tota la recollida de maquinària. En aquest moment, podem assegurar que en tenim una representació exhaustiva de tota la del gènere de punt construïda a Catalunya des dels inicis de la industrialització.

A partir d'ara, ens centrarem en la recollida de peces de punt que destaquin per la seva originalitat o antiguitat, i també d'objectes de publicitat, catàlegs, documents i fotografies.

Fem, doncs, una crida a totes les persones que vulguin col·laborar a partir d'aquestes aportacions.

EDITA: **FUNDACIÓ JAUME VILASECA**
Baldomer Vila, 9 - Tel. 93 799 33 97
08303 MATARÓ
Periodicitat quadrimestral
Dip. Leg.: B-51.113-2000
Imprimeix: Copisteria Castellà. Pujol, 40. Mataró

SUMARI

Editorial	1
Els homes que fan possible el projecte	2
Els nostres artistes	3
Notícies	3
Can Minguell	3-4

La Fundació Jaume Vilaseca rep el suport de

CAIXA LAIETANA

Els homes que fan possible el projecte

CARLES VILADEVALL i PUNTÍ

Pèrit en teixits de punt - 68 anys

Amb setze anys, i després d'acabar els estudis als maristes, es matriculà a l'Escola de Teixits de Punt de Canet de Mar, a classes diürnes, per fer el peritatge.

Tingué com a professors els senyors Oriol, especialista en tricotoses rectilínies; Coll, en standards; Planagumà, en ketten i raschel; Palomer, en circulars de gran diàmetre i Soler, en cottons, i sortí titulat als vint-i-tres anys.

Aleshores marxà a l'empresa Mayer d'Alemanya per especialitzar-se en ketten i raschel, i quan va tornar entrà a Volart, Encajes y Tejidos S.A., de l'Hospitalet de Llobregat, com a ajudant del seu director tècnic, Armand Blanco.

Al cap de dos anys inicià la seva aventura mexicana, i durant un període de quatre treballà a Vitos, de San Bartolo Naucalpan, fabricants de gerses i visos, on arribà gràcies al matoroní Francesc Barrera i Tomàs, que encara resideix a Mèxic i es dedica al punt.

D'aquesta empresa passà a Celanese Mexicana de México D.F., fabricants de fibra sintètica, on ocupà un lloc a l'oficina d'atenció tècnica als clients; i va estar uns mesos a Calctex i American Textil, ambdues de Puente de Vigas. Per un període de quatre anys el trobem a Nylon de México, a la capital, empresa productora de nylon i polièster, i romangué quatre anys més a Knits de San Bartolo Naucalpan com a tècnic de producció de circulars de gran diàmetre.

Amb l'edat de quaranta-dos anys i després de «rodar el món i tornar al Born» –com deia Josep Pla–, entrà a Hilabor S.A. de Terrassa, a la divisió de teixit de peluix, com a director tècnic; però quan el negoci fou traspasat per part dels propietaris, entrà a Reig Martí d'Albaida, València –empresa especialitzada en roba de casa–, com a tècnic de màquines raschel i jacquard.

En arribar als cinquanta anys decidí d'adquirir tricotoses rectilínies i fabricar colls i complements en un petit taller instal·lat al Camí del Mig, al terme de Cabrera de Mar; però liquida el negoci, passa a l'atur i finalment a una jubilació anticipada.

A principis dels anys noranta inicià la seva col·laboració amb el nostre company el malaguanyat Jaume Vilaseca, com un dels seus primers col·laboradors.

VICTORIANO ROLDAN i VILARÓ

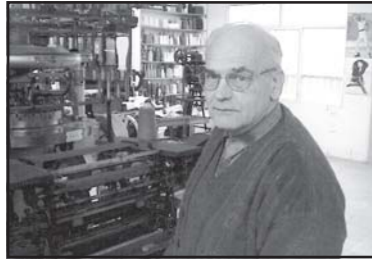
Especialista en màquines de confecció - 76 anys

Féu els dos primers anys d'aprenentatge a Eduard Torrent, constructor de remalloses establert al carrer de Sant Rafael, núm. 54, avui dia El Torrent, i els altres dos anys a Carme Cabot, del carrer del Carme, núm. 44, dedicada a la construcció de telers rodons.

A partir d'aleshores, durant curts períodes de temps treballà en empreses com J. Pruna Maynou, del carrer de Cuba, núm. 81, especialitzada en la construcció de maquinària per a l'aplanat de la fusta, o també a Tomàs Plana, del carrer de Churruca, núm. 38, dedicada a la reparació d'estandards i construcció de màquines de punys.

Lany 1948, amb vint anys, entrà a Tejidos de Punto S.A. del carrer Campeny, núm. 2, fàbrica de gènere de punt que disposava d'un taller de construcció de màquines de dues i tres agulles, dent de rata i overlocks. Aquí tingué relació per primera vegada amb les màquines de confecció, vessant de la maquinària per a gènere de punt que l'absorbirà ja completament fins a la seva jubilació. Inicialment hi entrà com a mecànic ajustador, passà a

muntador i finalment a la secció de confecció, que estava formada per unes cinquanta màquines.

Quan feia nou anys que hi treballava canvià d'empresa i passà a Mandri Serra, del carrer de Moreto, núm. 37, constructora de la coneguda «Nogma», on afinava les màquines que construïen i efectuava tota classe de reparacions.

Lany 1965, quan tenia trenta-set anys, s'associà amb Jordi Solà i Armengol, que tenia un taller de forja de peces, i crearen la firma Solvic establerta al carrer de Sant Cugat, núm. 53, que es dedicava a la reparació de tot tipus de màquines de cosir.

Amb edat de jubilar-se l'empresa es dissolgué, i Victoriano Roldan arribà a la nostra Fundació gràcies al company Lluís Agustí. Val a dir que entre ambdós han efectuat una feina ingent, reestructurant l'apartat de màquines de cosir.

JOAQUIM RODRÍGUEZ i TEIXIDÓ

Tècnic afinador i de manteniment de màquines de calceteria i mitgeria - 71 anys

De família pagesa a Cabrera de Mar, no es va incorporar a la indústria fins als divuit anys.

Amb aquesta edat, l'any 1951 va entrar a treballar a Hijos de Jaime Torrellas, S.A., fabricants de la coneguda marca de mitjons «Be-Be». Malgrat no haver fet l'aprenentatge a partir dels catorze anys, com era costum a l'època, en aquesta empresa es formà com a mecànic i afinador de màquines de calceteria.

L'any 1965, amb trenta-dos anys, deixà l'empresa i entrà com a afinador a Enric Roca i Perramont, establerta al carrer de Sant Agustí, 59, que es dedicava a la fabricació de mitjons amb la marca «Boliche». Com que es tractava d'una empresa de tipus mitjà en la qual va treballar força anys, tingué l'oportunitat d'adquirir coneixements del manteniment de tot tipus de màquines, i els darrers anys arribà a ser-ne encarregat general.

L'any 1989 Enric Roca i Perramont suspengué la seva activitat, i un grup de divuit treballadors capitalitzaren la prestació d'atur i crearen una SAL, de la qual fou nomenat gerent, però per diversos motius només va funcionar tres mesos.

L'any 1991, quan tenia cinquanta-vuit anys, entrà com a tècnic afinador a Vemac, SL –aleshores al carrer de Jordi Juan i avui dia al carrer de Josep Pla, núm. 13– que es dedicava a la importació de màquines electròniques. Com que no tenia coneixements d'electrònica, passà temporades a les empreses d'origen, la Bussi i Colossio italianes i la Uniplet txecoslovaca.

Reintegrat a l'empresa de Mataró, va fer desplaçaments a empreses de diversos punts de la Península per a la instal·lació de màquines, entre d'altres Punto Blanco d'Igualada, Ferrys de Canals o Pradoluengo, Albacete, Saragossa, Vilafranca del Cid, etc.

L'any 1993 la crisi del sector el va portar a l'atur, fins al 1996, que amb seixanta-tres anys es va jubilar.

RAMON FABREGAT i CORDON

Ramon Fabregat, que va treballar a Albo S.A. des dels catorze anys fins al seu tancament, arribà a encarregat de taller i a convertir-se en l'home de confiança de l'empresa, fins al punt de viatjar a diversos països per presentar les seves màquines en certàmens internacionals.

Junt amb els nostres col·laboradors, els companys de la Fundació Jaume Vilaseca, no podem deixar d'esmentar-lo, ja que en tot moment ha donat suport a la nostra tasca de restauració de maquinària de gènere de punt antiga, ja sigui posant el seu taller a la nostra disposició o amb la seva participació personal.

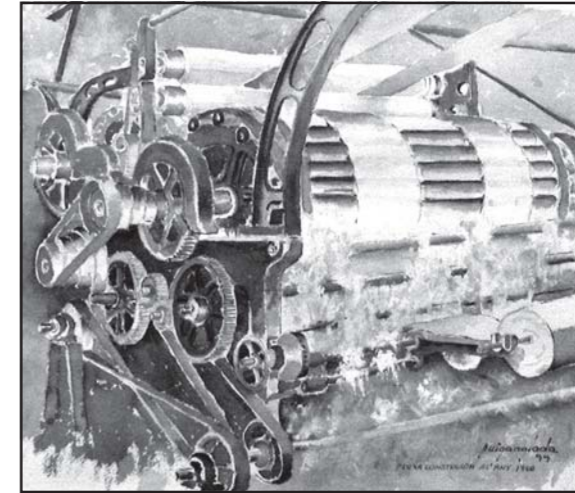
Fotografies Salvador Lladó

Els nostres artistes

NORBERT PUIG i ANGLADA

Norbert Puig i Anglada, a qui coneixíem com a empresari de Suministros Ind-Tex S.A., una vegada alliberat de la feina ens va sorprendre amb la seva faceta d'artista.

Va practicar l'aquarel·la amb encert, seguint la tradició tan arrelada a la nostra terra de plasmar bells racons de la Catalunya interior, i exposà al Foment Mataroní, a Sant Vicenç de Montalt, al Centre Atlètic Laietània o a la Galeria Fenícia

Fotografia Salvador Lladó

del barri de Sant Gervasi, a Barcelona.

Per al Fons d'Art de la nostra Fundació ens va oferir la bonica aquarel·la que us presentem, una perxa de dues bótes que fou construïda a Mataró l'any 1934.

La màquina fou dissenyada per Joaquim Fàbregas i Mauri, director tècnic d'Indústries Minguell S.A., empresa a la qual havia pertangut.

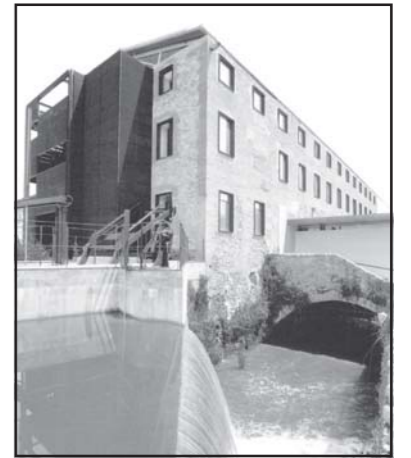
NOTÍCIES

El passat mes de juliol Pere Vilaseca, president de la Fundació, i els companys Josep M. Bellavista i Lluís Agustí van parlar sobre «El gènere de punt a Mataró durant els segles XIX, XX i XXI». L'acte va tenir lloc al Racó del Casal, i fou organitzat pel grup «El Caliu», que d'un temps ençà ve col·laborant amb l'ONG Haribala.

Fotografia Lluís Àlvarez

Amb l'afany de continuar amb la tradició de conèixer *in situ* els diversos museus industrials escampats per la geografia catalana, el dia 25 de setembre disset companys de la Fundació ens traslladarem a la vila de Manlleu per visitar el Museu Industrial del Ter, de recent inauguració, que es troba instal·lat a can Sanglas, antiga filatura de riu. El museu, que mostra tot el procés de filatura del cotó, pertany al Sistema del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, i ha estat possible gràcies a l'esforç conjunt de l'ajuntament de la localitat i la Caixa de Manlleu. A continuació varem girar visita a l'anomenada Colònia dels Anglesos de Borgonyà.

CAN MINGUELL

Parlar de can Minguell, una de les grans empreses de Mataró que fins al 1960 ocupava una superfície de 7000 m², ens obliga a remuntar-nos a l'any 1830.

Agustí Planell –que fins aleshores havia estat soci d'Antoni Roldós– es retira del negoci, s'endú el director Antoni Bonet i creen Planell i Bonet, empresa de filats que s'estableix a la part

més propera al carrer de Sant Ramon que s'estava obrint a llevant de Mataró. Instal·len un vapor procedent de Rouan (França), amb la corresponent xemeneia troncocònica que encara es conserva, bastida l'any 1854.

El 1862 es liquida la societat i es constitueix en Bonet i Cia, nom amb el qual ha estat coneguda la fàbrica durant molts anys. En entrevistar persones que han treballat a can Minguell, ens han dit que «en dèiem can Bonet». La fàbrica tenia l'entrada al passatge de Sant Bonaventura; al fons, es conserva intacte l'edifici d'entrada, amb el segon pis aixecat l'any 1875 sense permís municipal, fet que provocà un litigi amb l'Ajuntament.

Entre 1895 i 1900 hi ha entrades i sortides de socis que afecten el nom de l'empresa, que passa de Fontrodona i Cia, Minguell, Peradejordi i Cia –Minguell ja tenia fàbrica al carrer de Sant Joaquim, núm. 74– i Minguell i Cia; el 1900 trobem Vda. Minguell i Cia, i arriba als nostres dies amb el nom d'Indústries Minguell S.A.

L'empresa, de gran envergadura, aixeca noves naus al carrer de Quintana, amb baix, pis i golfes, una altra de perpendicular al carrer de Puigblanch, la paral·lela a aquest carrer amb baix, dos pisos i golfes, i la nau interior escapçada en dues, quan s'obre aquests darrers anys el carrer Madoz. La porta principal al carrer de Quintana, núm. 1.